

**Nurmijärven kunnan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun
opetussuunnitelma 27.5.2021:**

muutokset lukuihin

2.3 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

-Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.

Voimassa 1.8.2022 alkaen

Hyväksytty sivistyslautakunnassa pp.kk.2022 §X

Sisällys

Johdanto	3
2.3 Kaksivuotista esiopetusta ohjaavat yleiset velvoitteet	3
Nurmijärven painotukset.....	5
3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	5
6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	6

Johdanto

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteita 2021 on muutettu. Opetushallitus on antanut määräyksen 10.5.2022, jonka perusteella paikallinen opetussuunnitelma on tarkistettava ja otettava käyttöön 1.8.2022.

Muutokset koskevat Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteiden 2021 lukuja
2.3 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet-Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.

Perusteiden muutoskohdat sekä Nurmijärven painotukset on merkitty keltaisella korostuksella.

2.3 Kaksivuotista esiopetusta ohjaavat yleiset velvoitteet

(muutokset Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman perusteisiin 2021)

Esiopetusta ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin sekä perusopetuslakiin ja -asetukseen ja niiden nojalla annettuihin säännöksiin ja määräyksiin sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin³⁹.

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu.⁴⁰

Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki⁴¹, tasa-arvolaki⁴², Euroopan ihmisoikeuksien sopimus⁴³ ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus⁴⁴.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja⁴⁵. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään esiopetuksen tavoitteita käsittelevässä valtioneuvoston asetuksessa⁴⁶.

Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten moninaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

⁴⁰ Perusopetuslaki 3 a § (163/2022)

⁴¹ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

⁴² Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (609/1986)

⁴³ Euroopan ihmisoikeuksien sopimus, Valtiosopimukset (63/1999) 12 oikeuksien sopimus

⁴⁴ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁴⁵ Perusopetuslaki (628/1998) 2 §

⁴⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 2–4 §

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta⁴⁷. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetuksessa olevalla lapsella on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kasvun ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä⁴⁸. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa kokeilukunnan vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava oppilashuolto ovat maksuttomia⁴⁹. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu⁵⁰.

*Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön⁵¹. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. **Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille.**⁵²*

Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Kaksivuotisessa esiopetuksessa voidaan tarvittaessa harkintaa käyttäen ja lasten ikäkausien huomioiden hyödyntää myös perusopetuslain mukaisia kurinpidollisia keinoja ja kasvatustalkoita esiopetukseen soveltuvalla tavalla⁵³. Kokeilukunta laatii opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kaksivuotiseen esiopetukseen soveltuvien kurinpitokeinojen ja kasvatustalkoita käytöstä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁵⁴

⁴⁷ Perusopetuslaki 3 § 3 mom. (628/1998)

⁴⁸ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

⁴⁹ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003) ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 9 § 4 mom.

⁵⁰ Perusopetuslaki (628/1998) 31 § 2 mom.

⁵¹ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

⁵² Perusopetuslaki 35 § (163/2022)

⁵³ Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 ja 36 a § (477/2003 ja 1267/2013)

⁵⁴ Perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

Nurmijärven painotukset

Kaksivuotisessa esiopetuksessa toimintaa ja opetusta ohjaavat Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt. Esiopetuksen oppilailla on mahdollisuus täydentävään varhaiskasvatukseen esiopetuspäivän lisäksi.

Huoltajat huolehtivat siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Huoltajille annetaan tietoa esiopetuksen tavoitteista ja järjestämistavasta jo ennen esiopetuksen alkua. Esiopetuspaikka määräytyy koulun oppilaaksiottoalueiden mukaan. Huoltajan kanssa tehtävässä yhteistyössä tuetaan lasten kasvua tasapainoisuuteen ja toisten huomioonottamiseen.

Esiopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaan. Esiopetuksessa kaikki lapset ovat yhtä arvokkaita ja tasavertaisia. Kaikkia lapsia autetaan osallistumaan yhteiseen esiopetukseen tuen tarpeesta tai taustasta riippumatta. Esiopetuksessa huomioidaan myönteisellä tavalla lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Esiopetuksen toiminnassa painottuvat yhdessä tekeminen, avoimuus ja kunnioitus. Turvallisuuden tunnetta lisää hyväksyvä, iloinen ilmapiiri, jossa lapsi saa positiivista huomiota ja hänen vahvuuksiaan tuetaan.

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Esiopetuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Esiopetuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lapsia ja perheitä ohjataan mahdollisuuksien mukaan suosimaan kävelyä ja pyöräilyä oman auton käyttämisen sijaan esiopetuksen matkoilla. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintakulttuurin kehittämässä huomioidaan yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Esiopetuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antaman ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Esiopetus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Esiopetuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. Samalla lapset saavat positiivisia kokemuksia kestävästä

elämäntavasta. Lasten hyvinvointia edistää, että heidän turvallisuuden tunnetaan ja uskoaan tulevaisuuteen vaalitaan osana kestävään elämäntapaan liittyvää kasvatusta.

Nurmijärven painotukset

Esiopetuksen toimintakulttuuria on tärkeä tarkastella siitä näkökulmasta, onko se toimintoja keskeyttävää vai eheyttävää. Onko lapsilla aikaa tilanteiden ja toimintojen sisäistämiseen? Keskeisinä johtoajatuksina ovat leikki, oppimisen ilo, yhdessä tekeminen, toiminnallisuus ja kiireettömyys. Edellä mainitut asiat toteutuvat, jos esiopetuksen ympärillä vallitsee turvallisuuden ja luottamuksen ilmapiiri. Lapselle annetaan aikaa oppimiselle, asioihin palataan ja niitä toistetaan. Lapsi saa turvautua kasvattajien apuun eikä koko ajan tarvitse selviytyä yksin. Oppimisen ilo kasvaa, jos oppiminen lähtee lasten kiinnostuksen kohteista käsin ja jos he saavat olla mukana suunnittelemassa, etsimässä tietoa, kokemassa, saamassa elämyksiä ja myös arvioimassa omaa oppimisprosessiaan. Vastuutehtävät, jotka ovat selkeärajaisia ja lapselle mahdollisia, osallistavat lapsia yhteisen päämäärän saavuttamiseen myönteisellä tavalla.

Lapset saavat esiopetuksessa kokemuksia, miten yhteistyö ja yhteinen keskustelu ovat mahdollisia myös silloin, kun ryhmän jäsenet ovat eri mieltä. Henkilöstö on avainasemassa opettamassa ja mallintamassa vuoropuhelun taitoja. Lapsiryhmässä opetellaan yhdessä myös ristiriitatilanteiden käsittelyä luomalla toimintakulttuuria, jossa osapuolten ajatukset kuullaan ja aikuinen auttaa heitä sopimaan ristiriidan keskenään. Esiopetusyksikön oppilashuollon suunnitelmaan kirjataan keinot kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseen ja toimintatavat siihen puuttumiseen, toimenpiteiden toteutumisen seurantaan sekä asian käsittelyyn lasten ja huoltajien kanssa.

Lasten kanssa mietitään arjen valintoja luonnon, ympäristön ja yhteisön näkökulmasta. Leluja ja tavaroita ohjataan käsittelemään huolellisesti ja asianmukaisesti. Materiaalien ja esineiden uusiokäyttöä harjoitellaan eri yhteyksissä. Metsäretkillä pohditaan luonnon suojeluun liittyviä näkökulmia. Ajattelu kehittyy, kun toimitaan ja tehdään asioita yhdessä. Musiikki, draama, liikunta ja kädentaidot rikastuttavat ajattelua ja antavat mahdollisuuksia erilaisiin oppimiskokemuksiin.

6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

(muutokset Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun opetussuunnitelman 2021 perusteisiin)

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹¹⁵ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

¹¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 4 § 1 mom.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin¹¹⁶, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.¹¹⁷

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimet. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa¹¹⁸

Nurmijärven painotukset

Kaikki esiopetuksessa toimivat työntekijät ovat veloitettuja toteuttamaan yhteisöllistä oppilashuoltoa, ja heidän on päivittäisissä toiminnoissaan edistettävä lasten hyvinvointia sekä kotien ja esiopetuksen välistä yhteistyötä. Esiopetuksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu esiopetusryhmien hyvinvoinnista.

Yhteisöllistä oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko esi- ja alkuopetusyhteisöä tukevana oppilashuoltona. Tavoitteena on hyvinvoiva yhteisö, joka tukee ja edistää jokaisen lapsen oppimista ja hyvinvointia, ehkäisee pulmia sekä ennakoii mahdollisia riskejä.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon ensisijaisia toimintatapoja ovat

- lasten osallisuutta tukevat toimintatavat
- myönteistä vuorovaikutusta ja tunneilmastoa tukevat keinot
- ongelmia ehkäisevät keinot
- myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen hyvän ryhmähengen edistämiseksi
- varhainen puuttuminen ryhmien toiminnan kielteisiin piirteisiin

Yhteisöllisyyteen vaikutetaan toimintatavoilla, joilla uudet lapset otetaan vastaan yhteisöön ja joilla tuetaan lapsen siirtymistä kouluun tai uuteen yhteisöön. Lasten osallisuutta ja hyvinvointia tukee mahdollisuus vaikuttaa toiminnan, ruokailun, levon ja ulkoilun suunnitteluun.

Turvallisuuteen liittyvien riskien ennakoointi ja toimintamallien suunnittelu ovat luonteeltaan yhteisöllistä toimintaa, jota kehitetään yhdessä kaikkien esiopetusyhteisön jäsenten kanssa. Turvallisuuteen liittyviä toimintamalleja on tarpeen harjoitella yhdessä, esimerkkinä poistumisharjoitukset. Päiväkotien turvallisuussuunnitelmat nähdään osana yhteisöllistä oppilashuoltoa. Päiväkodeissa tehdään viiden vuoden välein työpaikkaselvityksiä, joiden tarkoituksena on hankkia tietoa työstä, työympäristöstä ja työolosuhteista sekä arvioida niiden vaikutuksia työntekijöiden terveyteen.

¹¹⁶ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013) 61

¹¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 13 § 2 mom. ja perusopetuslaki 29 § 7 mom. (163/2022)

¹¹⁸ Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu yhteistoiminnan vahvistaminen kodin ja esiopetuksen kesken. Huoltajien osallisuutta lisäävät vanhempainillat, joissa on mahdollista keskustelu, ajatusten vaihto ja toiminnallisuus. **Kiusaamiseen ja häirintään liittyvissä tilanteissa sekä kiusaajan että kiusatun huoltajille ilmoitetaan tilanteesta ja mietitään yhdessä lasten auttamista tilanteesta eteenpäin.**

Mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon lisää myös huoltajien osallisuutta. Tätä edesauttaa mm. vanhempainyhdistystoiminta. Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu myös yhteistyö esiopetusryhmän ulkopuolisten tahojen, esimerkiksi seurakunnan, poliisin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Esimerkkejä yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamismalleista:

- vertaistoiminta, sosiaalisten taitojen oppimista ja ryhmäytymistä tukevat toimintatavat, esim. Mini Verso ja vuorovaikutusleikkiryhmät
- tunnetaitojen oppimista edistävät menetelmät esim. Askeleittain-menetelmä
- tulevien esioppilaiden tutustumispäivät
- Ihmeelliset vuodet -menetelmä, joka tukee ammattiauttajia ja vanhempia käsittelemään lasten käyttäytymiseen liittyviä häiriöitä ja parantaa aikuisten ja lasten välistä suhdetta
- ryhmäyttävä vanhempainilta